

AKTUALNO VPRAŠANJE

Sprejemi cicibanov v pionirsko organizacijo ob 29. novembru so se že zelo udomačili. Okrajna zveza Društva prijateljev mladine je o tem pred nedavnim razpravljala in priporočila vsem DPM, naj pomagajo, da bodo sprejeli čimbolj svežani in da bodo za novospregate pionirje predstavljali pravi pionirski praznik. Priprave v tem smislu že potekajo. Na Gorenjskem bodo sprejemi v dneh od 23. do 29. novembra.

Letos bodo ob Prazniku republike — 15. obletnici ustanovitve nove Jugoslavije

— formirani pionirski odredi v reformirani šoli, razen tega pa bodo pionirji zaključnih letnikov osemletk prvič sprejeti v mladinsko organizacijo. Društvo prijateljev mladine je ob tej priložnosti dalo pobudo vsem predsednikom občinskih

PIONIRJI

komitejev mladine, naj za te člane pionirskih odredov in mladinskih organizacij priredijo posebne razgovore in sprejeme. Tak sprejem okrajnega značaja bo 28. novembra pri predsedniku OLO Kranj.

Pionirji zaključnih razredov osemletk, ki bodo letos sprejeti v mladinsko organizacijo, bodo sestavljali steber pionirske organizacije. Iz njihovih vrst bodo črpali kader za vodstva pionirskih odredov. — Mladinska organizacija je imela doslej s pionirji slabe stike, po končani obvezni šoli se jih je precej zgubilo, ker niso našli poti v organizacijo LM.

Vzporedno s tem se postavlja pred društva prijateljev mladine odgovorna naloga, da prenesejo skrb za mlade iz pionirskih organizacij, kot je bilo doslej, tudi na mladinsko organizacijo. at

AKTUALNO VPRAŠANJE

Tako je bilo na cesti pred 8 meseci — In danes ...

Tito izročil namenu avtomobilsko cesto

Novo mesto, 23. novembra

Novo mesto, Otočec, vzdolž vseh 80 km nove avtomobilske ceste je bilo že v soboto zelo svečano. Graditelji so se pripravljali, da danes izroče avtomobilsko cesto, da se oddolžijo maršalu Titu in domovini; izpolnili so dano obljubo.

Kmalu zjutraj se je pred okrašenim Jankomirskim mostom blizu Zagreba ustavila kolona avtomobilov. Ta most je prvi velik objekt avto ceste. Maršal Tito je prestrigel vrstico. Avtomobilska cesta je bila izročena svojemu namenu.

Kolona avtomobilov se je potem spustila po širokih vijugah ceste v smeri proti Ljubljani. Pri Ivančni gorici so krenili nazaj. V Novem mestu je maršala Tita čakala velika množica.

Maršala Tita je v Novem mestu pozdravila navdušena množica ljudi iz vseh krajev Dolenjske, iz Ljubljane, Zagreba in drugih krajev, od koder so prišli, da bi prisostvovali svečanosti ob veliki zmagi jugoslovanske mladine.

Predsednik Tito je pohvalil mladino in se v govoru zadržal tudi pri nekaterih vprašanih naših odnosov z drugimi deželami in narodi.

Po tem je mladina sprejela sklep, da bo zastavo 54.000 graditeljev avtomobilske ceste Zagreb—Ljubljana prenesla v prihodnjem letu na nove, velike objekte v skupnih naporih za izgradnjo boljše prihodnosti.

GLAS GORENJSKE

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO

LETO XI., ST. 91 — CENA DIN 10.—

KRANJ, 24. NOVEMBRA 1958

S seje Občinskega ljudskega odbora Kranj

Manj pa boljše

Po odločbi Občinskega ljudskega odbora bo v kranjski občini le 35 potrošniških svetov,

ki bodo predvsem kontrolni organi — Razprava o šolstvu

Na četrtkovni skupni seji Občinskega ljudskega odbora Kranj je bilo na dnevnem redu vprašanje šolstva in delo Sveta za šolstvo. Obširno poročilo govori najprej o temeljnih načelih reformirane šole, nato pa o šolski mreži in materialnih pogojih šol. Perspektivni načrt je predvideval ustanovitev popolnih osemletnih šol v Senčurju, Goričah in na Primskovem. Na teh šolah so bili letos že ustanovljeni samostojni peti razredi. Da centralne šole ne bodo preveč natrpane, bodo samostojne pete razrede morale imeti še šole v Zabnici, Voklem, Olševku, Mavčičah in v Naklem. V prihodnje bo treba posvetiti še več pozornosti zlasti sodobni opremlitvi šol (učila, učni pripomočki, knjižnice, igrišča, telovadnice), kajti načela šolske reforme brez tega ne bodo prišla povsem do izraza. Podobno veja za tehnični, likovni in glasbeni pouk, ki je ponekod še vedno precej

zanemarjen. Vse to pa je seveda zvezano s precejšnjimi materialnimi sredstvi in Občinski ljudski odbor bo moral pri sestavi družbenega plana za prihodnje leto s tem računati.

Velik pomen v sodobni šoli imajo tudi šolski odbori. Šolska reforma namreč ne nalaga obveznosti samo vodstvom šol, učiteljem in profesorjem, temveč v precejšnji meri tudi vsem družbenim in političnim organizacijam. Do nedavnega so se šolski odbori ukvarjali samo z materialnimi problemi šol, le malo so govorili tudi o uspehih in neuspehih učencev. Letos pa je bilo delo šolskih odborov v prvi vrsti že usmerjeno na vzgojne in učne probleme šolanja otrok. To je njihova naloga.

Občinski zbor in zbor proizvajalcev sta na ločenih sejah sklepala o odpravi odloka o potrošniških svetih in sprejemu odločbe o organizaciji novih potrošniških

svetov. Stari odlok je namreč določal, da se ustanovljajo sveti praviloma pri vsaki prodajalni, zbori potrošnikov pa izvolijo člane svetov. Tako je bilo po letu 1956 na 38 zborih potrošnikov izvoljenih 106 potrošniških svetov s 593 člani. Sveti so ugotavljali razne slabosti v prodajalnah, niso jih pa odpravili. Zato je bilo že kmalu slišati predloge, naj se potrošniški sveti iste stroke združijo. V zadnjih dveh letih so potrošniški sveti z delom sploh prenehali, v glavnem iz treh razlogov:

- ker so bili izvoljeni za eno leto, potem pa se niso več volili;
- ker pristojni organi z njimi niso delali;
- ker so bili ustanovljeni pri vsa-

ki prodajalni in to je privedlo do preširoke in nedelavne organizacije.

Za odpravo teh pomanjkljivosti je Občinski ljudski odbor v četrtletek sprejel na ločenih sejah odlok o prenehanju dosedanjih potrošniških svetov in odločbo o ustanovitvi novih za območje občine Kranj. Po tej odločbi bomo imeli 19 posebnih svetov potrošnikov za trgovska in obrtna podjetja, 6 skupnih svetov potrošnikov za trgovska podjetja in trgovine ter prodajalne proizvajalnih podjetij in 10 skupnih svetov potrošnikov za posamezna potrošniška območja. Skupno bo torej v občini 35 svetov. S to ožjo organizacijo bo (Nadaljevanje na 3. str.)

PRED NOVIMI NALOGAMI

Osnovne organizacije SZDL so pred novimi volitvami svojih vodstev. Na Gorenjskem, kot je sklepnilo predsedstvo Okrajnega odbora SZDL Kranj, bi jih volili tam, kjer je potreba. V našem okraju so se sedanja vodstva formirala šele to pomlad in se šele dodobra živela v delo. Toda pokazalo se je že, da ponekod niso prišli v vodstvo pravi ljudje. Volili naj bi le v takih primerih, kjer je treba okrečiti vodstvo ali nadomestiti posamezne člane.

Pri sedanjih nalogah, tako pri utrjevanju vodstev, kakor tudi pri usmerjanju nadaljnjega dela, lahko služijo osnovnim organizacijam ugotovitve iz nedavne ankete. Le-ta je pokazala nekaj zelo značilnih slabosti, ki jih kaže odpraviti.

Prva, s katero se je treba lotiti že pred razpravami o volitvah, je sestava vodstev. Anкета je pokazala, da so v odborih osnovnih organizacij v glavnem starejši aktivisti, obremenjeni z mnogimi funkcijami. Zato je treba zdaj osvežiti te odbore z mladimi člani, ki bi lahko vnesli v metode dela precej novih oblik in prijemov.

Pri tem delu je lahko analiza imenovane ankete osnovno napotilo. Tu je vprašanje pomoči pri nadaljnjem razvoju raznih oblik družbenega upravljanja. Za organizacije na vasi je še posebno važna pomoč komaj konstituiranim združnim svetom. Pomoč je potrebna tudi potrošniškim svetom in stanovanjskim skupnostim.

Anketa je pokazala, da marsikje ni bilo pravega odnosa organizacije SZDL do drugih organizacij in društev. Nekateri organizacije SZDL se sploh niso zanimale za delo sindikalnih organizacij, kar kaže popraviti.

Epa od glavnih značilnosti, ki jih je pokazala anketa: organizacije SZDL se še vedno poslužujejo bolj ali manj kampanjskega dela. Organizacije le redkokdaj same poiščejo probleme; le-teh se lotevajo šele potem, ko premejo »navodila« od zgoraj.

Če bodo organizatorji občnih zborov stopili pred članstvo s smotno izdelanimi predlogi, zlasti še s samokritičnimi ugotovitvami dosedanjih slabosti in z upoštevanjem odgovorov na anketo, bodo člani na zborih lahko aktivno sodelovali z mnogimi predloži. To bo nov prispevek k načrtom za delovni start v prihodnjem letu, ki bo bližji nogoem in potrebam, in zato brez dvoma tudi nekoliko uspešnejši.

K. M.

Ze vrsto let je v Kranju eden najpriljubnejših športov namizni tenis. Prireditve celuloidne žogice so v Kranju vedno dobro obiskane; znano pa je, da je namizni teniški klub »Triglav« že dlje med najkvalitetnejšimi in množičnimi klubi v državi. Vsekakor moramo te dve ugotovitvi pripisati pravilnemu delu kluba, ki je znal predvsem najmlajše in njih starše zainteresirati za ta šport.

V teh dneh je NK »Triglav« skupno z namizno žogico krožkom osnovne šole »Simon Jenko« začel z redno namizno teniško šolo. Za šolo se je prijavilo 70 pionirjev, sprejetih pa je bilo le 50, ker imajo ostali v šoli slabe ocene. — Slike prikazujejo: Začetek je težak in precejkrat gre žogica mimo loparja (levo). Kar pripoveduje učitelj namiznega tenisa, spremljajo pionirji z velikim zanimanjem (zgoraj). Tri mize za namizni tenis ne zadoščajo. Skoda, da ni v Kranju večjega prostora za ta šport, si prav gotovo misli marsikdo (spodaj).

S seje ObLO Tržič

PRVI KORAK

V POMOČ GOSPODINJAM

V petek je imel ObLO Tržič svojo redno sejo. Razpravljali so o poročilu o izvrševanju osnovnih gospodarskih komunalnih problemov.

Predsednik ObLO Tržič, Lovro Cerar, je odbornike seznanil z dokaj obširnimi poročili o izvrševanju gospodarsko komunalnih nalogah in problemih v letošnjem letu.

Največja pomanjkljivost, ki jo je letos občutili v Tržiču, je prešibkost gradbenih podjetij, čeprav so le-ta svojo dejavnost precej povečala. Potrebe narekujejo večjo zmogljivost, zato je nujno obe gradbeni podjetji v Tržiču čimprej modernizirati in vsestransko izpopolniti. Razveseljivo pa je dejstvo, da so letos v občini začeli z gradnjo 134 družinskih stanovanj in 14 samskih sob s krediti stanovanjskega sklada. Od tega je 34 stanovanj že popolnoma dograjenih, ostala pa bodo predvidoma prihodnje leto.

Vse bolj je v Tržiču občutno pomanjkanje uslužnostnih servisov in delavnic. Pravzaprav je to vprašanje že dlje na dnevnem redu. — Vsekakor pa je prav sedaj napravljen prvi večji korak k reševanju tega problema — ustanovitve Centra za pospeševanje gospodinjstva v Tržiču. Bistvenih izboljšav pa tudi v prihodnje ni pričakovati, če bodo podjetja še naprej tako ozko gledala na to vprašanje kot doslej in če se tega problema občani ne bodo lotili bolj načrtno.

FaBo

PABERKI PO SVETU

PRVIČ V ZGODOVINI

Zensk, ki so opravljale dolžnost ambasadorjev, je bilo že precej. V Izraelu pa je prvič minister za zunanje zadeve — zenska. Pred nekaj dnevi se je dogodilo še nekaj, tudi prvič v zgodovini:

Neka ženska, ambasador, se je predstavila ministru za zunanje zadeve. Predstavila se je nova ambasadorica v Izraelu, Margaret Meagher, ko je obiskala Goldo Meirovo.

In še nekaj, kar se je dogodilo prvič v zgodovini: Ko je Margaret Meagher prvič uradno obiskala predsednika republike Ben Cviija in mu prinesla kreditivna pisma, je pozdravila tudi častno četo, ki so jo sestavljali vojniki — ženske. V edinci so bile — kadetinke vojne mornarice.

CLARK JE ZA CLARKA

V državi Louisiani so 4. novembra volili senat. Ko so v New Orleansu objavili rezultat, je bil le-ta dokaj nenavaden:

Za senatski mandat sta kandidirala predčasna senatorja Edward Hebert in Morris Clark.

V tem primeru je bil pojem »boriti se« res nadsej relativen. Herbert je namreč dobil 37.868 glasov, njegov nasprotnik (tudi ta pojem je relativen) Morris Clark pa le enega.

Ugotovljeno je, da je Clark dobil svoj glas na volišču, kjer je bil tudi sam vpisan v volilni imenik. Torej je jasno, da je bil edini, ki je volil Clarka — Clark.

VOLITVE BRATOV

Francoski časopisi so zadnje dni objavili vrsto obvestil in napotil za bližajoče se parlamentarne volitve. Naštevajo prilike številnih kandidatov in prognozirajo izid volitev. Vse pa kaže, da so priprave najboljše zastavljene v četrtem kantonu departmana Loire Atlantique, kjer se za poslanski mandat borita le dva kandidata. Prvi je Augustin Bonnet, drugi pa Michel Bonnet. Oba predstavljata nespornitoč si stranki. Kljub temu pa vlada mišljenje, da bo eden od njiju vsekakor član parlamenta. Jasno je že sedaj, da bo mandat ostal v sorodstvu, ker sta dva Bonneti — brata.

SING MAN RI SE SMEJE

Nikoli ne bo moč zvedeti, kje je običajno 997 milijonov dolarjev, ki jih je Sing Man Ri dobil od Združenih držav Amerike, da bi jih uporabil za gospodarsko obnovo Južne Koreje. Običajno v takšnih primerih washingtonska vlada nadzoruje in zahteva poročila o namenski uporabi danih sredstev. Dogodilo pa se je, da je bilo obrambno ministrstvo prepričano, da opravlja nadzorstvo administracija za pomoč inozemstvu. Toda ko se le-to vprašali, so dobili odgovor — mi smo bili prepričani, da nadzoruje obrambno ministrstvo.

STRAŠNI LORDI

Skrajni čas je že bil, da pridejo v prastaro hišo, britanski Dom lordov tudi ženske s svojim »revolucionarnim duhom«. Ko so prišle, se je prenekateri od lordov zgražal in se križal nad rušenjem tradicije.

Laburistka miss Barbara Wooton ni hotela pri-seči in se zakleti pred bogom, da bo zvesta kraljici, ko je stopila v Dom lordov. Rekla je, da je zanjo dovolj, če priseže na »svojo dušo in vest«, kot je tudi običaj v Spodnjem domu. Meni, da kljub temu lahko verujejo v njeno iskrenost in zvestobo.

IZDAJA ČP »GORENJSKI TISK« / UREJUJE UREDNIŠKI ODBOR / DIREKTOR IN ODGOVORNI UREDNIK SLAVKO BEZNIK / TELEFON UREDNIŠTVA ST. 397 — UPRAVE ST. 475 — TEKOČI RAČUN PRI KOMUNALNI BANKI V KRANJU 607-70-1-135 / IZHAJA OB PONEDELJKIH IN PETKIH / LETNA NAROČNINA 600 DINARJEV, MESEČNA NAROČNINA 50 DINARJEV

LJUDJE IN DOGODKI
NEMIRNE „VROČE“ DRŽAVE

Čeprav bi bili na dnevnem redu trenutnega zunanje-političnega obzornika važnejši komentarji o nekaterih drugih političnih dogodkih, bi tokrat izjemoma odptovali v Južno Ameriko. Pa bo kdo vprašal, kateri posebni vzroki so nas danes napolnili med nemirne, vročkrvne prebivalce Južne Amerike in njihove probleme. Med najmočnejšimi razlogi sta predvsem dva: prvi, ki opravičuje aktualnost, je argentinska kriza v preteklem tednu, drugi pa je ta, da sodi domalega vsa Južna Amerika med značilne nerazvite države. — Preden so začeli Evropejci odkrivati Novi svet, je bila Južna Amerika naseljena z indijanskimi plemeni. Nekatere njihove skupnosti so dosegle razmeroma visok napredek, čeprav so bile njihove proizvodne sile na nizki stopnji (mestne države Majev v Guatemali, cesarstva Inkov v Peruju). Prihod evropskih kolonizatorjev je te skupnosti podrl, indijanska plemena pa deloma iztrebil, deloma asimiliral, ali pa jih potisnil v nedostopne pokrajine (porečje Amaconke). — Južna Amerika se je tako začela deliti na kolonije gospodarjev, ki so prihajali iz Evrope. Od tu je jel pritekati tuj kapital, ki je razvijal predvsem tiste gospodarske veje, ki jih je tedaj potreboval evropski trg (sladkor), vse drugo pa je zanemarjal. Medtem ko so si angleške kolonije v Severni Ameriki kot Združene države pridobile neodvisnost in se hitro znašle v naraščajočem industrijskem razvoju,

je v Južni Ameriki prišlo le do neodvisnosti posameznih dežel, v gospodarstvu pa je ostalo pri starem. Polfevdalni odnosi in velika posestva so še naprej ostajala značilnost tega gospodarstva in tako tudi lahek plen tujega kapitala in z njim tujega vpliva. Ko je Združenim državam Amerike jelo primanjkovati surovin in tržišč za njihovo razvito industrijo, je bila njihova najbližja pot na jug. Tu jim je uspelo, da so si pridobile važne gospodarske položaje v deželah, ki so bile dotlej domenek evropskega kapitala, celo več; ta evropski kapital so uspešno izpodrivale in pridobivale tudi čedalje večji politični vpliv v teh deželah. Tako se je Južna Amerika razvila v surovinski agrarni privesek razvite Severne Amerike.

Toda odpor proti takemu položaju že dolgo trli Južno Ameriko v nenehnem presnavljanju in vrenju. Ne mine leto, da ne bi slišali o kakšnem puču, prevzemu oblasti in podobno. Te zadeve kajpak niso revolucije, vendar pa sodijo med znamenja prebujanja, krepitev neodvisnosti in drugih prizadevanj.

Eno med najbolj značilnimi političnimi gesli v večini dežel Južne Amerike je osamosvojitve, omejitve tujega kapitala in spodbujanje razvoja z lastnimi silami. Boj posameznih držav za izkoriščanje surovin, zlasti pa petroleja, je za jel domalega vse politično življenje, in uspehi v tej gospodarski veji veljajo danes za simbol ne-

odvisnosti. Tako je Brazilija v dolgoletni bitki z ameriškimi družbami uvedla državni monopol za črpanje nafte, se pravi, da ima samo državno podjetje »Petrobras« pravico izkoriščati to važno surovino. Ta argentinska kriza se je v glavnem izcimila iz petrolejskih zadev. Delavci na naftnih poljih so razglasili stavko, ker niso bili soglasni s petrolejsko politiko predsednika Frondizija. Ta je dal nekaj možnosti tujim družbam za izkoriščanje nekaterih polj v prepričanju, da bo tako hitreje narasla proizvodnja petroleja. Opozicija v vladi — predvsem veleposestniki in zastopniki kapitala — pa so to priložnost izrabili, da so se pripravljali k akcijam, ki bi prisilile Frondizija k odstopu. Ko je sindikat petrolejskih delavcev uvidel to nevarnost (vodijo ga pristaši bivšega predsednika Perona), je odpovedal stavko in tako omogočil, da je njihov zaveznik radikal Frondizi še vnaprej obdržal predsedniško mesto.

Argentinski primer je samo eden izmed mnogih podobnih epizod na nemirnem kontinentu. Razvoj na njem gre svoja pota, ki se razlikuje od poti v drugih zaostalih deželah, vendar pa razločno razberemo iz njih skupno potezo in ta je: boj proti tujim vplivom, proti tujim gospodarskim postojankam in bitka za napredek z lastnimi silami in s tujo pomočjo, ki pa mora biti nesebična in brez vsakršnih pogojev.

JELO TURK

v nedeljo smo zabeležili

»NOČ NA VERNE DUŠE«
V KRANJSKEM ZVONIKU

V sobotni televizijski oddaji RTV Ljubljana smo si lahko ogledali tudi dramsko oddajo slovenske televizije. Za to priložnost so izbrali Župančičevo delo »Noč na verne duše«. S to dramo so hoteli dati izvedbi domač uvodni pečat, in drugič — prazvedba tega dela daje dogodku svojsko in prikupno patino. Nekatere posnetke je ekipa TV napravila tudi v Kranju, in sicer v zvoniku kranjske cerkve in v bližini cerkvice na Klancu. Naša slika: režiser Fran Žižek, ki je dramo priredil za TV, daje navodila za sceno v zvoniku.

skaj tudi mnogi pozdravni nagovori, ki so jim prisostvovali tudi nekateri naši politični, javni in kulturni delavci. aa

nani tudi mnogi pozdravni nagovori, ki so jim prisostvovali tudi nekateri naši politični, javni in kulturni delavci. aa

PREMIERA NA GODEŠIČU

Godešič, 23. novembra

KUD »Brata Križnar« iz Godešiča pri Škofji Loki je danes popoldan uprizorilo v prosvetni dvorani galskega doma dramo »Mož Simone«, ki jo je uspešno zrežirala Silva Hafner. Za igro je bilo že nekaj dni precej zanimanja, zato so domačini in okoličani popolnoma napolnili dvorano. Kljub temu, da je bilo na odru več mlajših igralcev, so bili deležni lepega priznanja. -an

VREMENSKA NAPOVED

Prevladovalo bo suho vreme z meglo v nižinah. Konec meseca padavine in močna ohladitev.

60 LET KRANJSKE GODBE
NA PIHALA

Kranj, 23. novembra

Sinoči je godbena sekcija DPD Svoboda Kranj slovesno počastila pomemben jubilej — 60-letnico svojega obstoja. Da bi dali proslavi slavnostno obeležje, je godba na pihala priredila v zgornji dvorani Sindikalnega doma koncert. Nobelega dvoma ni — požrtvovalni godbeniki in kapelnik so se za to srečanje s publiko temeljito pripravili. Če upoštevamo, da je bil program, ki so ga izvajali, zelo težak, tedaj je uspeh dvakrat večji. Ob tej priložnosti so bili izme-

se njegov otrok ne udeležuje slovenskega pouka v šoli, naj podpiše tozadevno objavnico. Kdor želi, da ostane pri dvojezičnem pouku, mu ni treba ničesar storiti.

Tako odlok. In kako se je ta »plebiscit« resnično vršil?

Vršil se je tako, kakor je to želela »Kärntner Landsmannschaft«. Od hiše do hiše so hodili šovinistični aktivisti z objavniciami in silili preplašene kmete, naj odjavijo otroke od slovenskega pouka. V šolah so učitelji diktirali svojim učencem besedilo odjave, tako, da je bila »papirna vojna« čim manj nadležna. Na zborovanjih so agitatorji, med njimi tudi prosluli in žalostni renegat dr. Einspieler, vodja »vindiarjev« in profesor slovensčine na celovški gimnaziji (I), dopovedovali ljudem, da se koroski Slovenci lažje nauče nemščine kot knjižne slovensčine in da bodo izkazali svoji domovini zvestobo, če bodo odjavili svoje otroke od pouka slovensčine.

In ne samo to. Vključil se je ves nemški gospodarski aparat in z vso silo pritiskal na ekonomsko odvisnega in socialno šibkega koroskega Slovence. Navedimo tukaj samo dva primera, ki pa sta tipična za celotno sedanjo situacijo na Koroskem.

Pilberški župan, bivši aktivni nacist in pobijalec partizanov »von« Metnitz, ima v tem kraju veliko žganjarno in tovarno spirituoze. Za izdelovanje spirita potrebuje večje količine krompirja, ki je v okoliških slovenskih vaseh glavni kmetijski pridelek. Kot vsako leto, je Metnitz tudi letos zagrozil, da od Slovencev krompirja ne bo odkupoval in da ga bo rajši nakupil pri nemških kmetih na severnem Koroskem, kot da bi podpiral »vindiarje«. Njegova desna roka, upravnik njegovega posestva Schick, je sudetski Nmec, ki se tudi »odlikuje« po svojem sovrastvu do Slovencev. Ta Schick je obenem predsednik pilberškega združenja staršev. Ze v dneh tako imenovane »pilberške šolske stavke« so dal staršem vedeti, da bo njihov krompir segnil na njih, če bodo pošiljali otroke v šolo. Med veljavnostjo glavarjevega odloka je bil teror še hušji. Metnitz ni niti poskušal skrivati svoje namere, da bo po 7. oktobru, ko se je zaključilo odjavljanje od slovenskega pouka, začel izvajati gospo-

darske sankcije proti slovenskim staršem, ki se bodo drznili glasovati za dvojezično šolo, ki torej ne bodo podpisali objavnice...

Drug primer: v vasi Za Vrhom v Rožni dolini je od 18 staršev 16 odjavilo svoje otroke od dvojezičnega pouka. Takoj nato se je upravitelj šole odpejal v Celovec k deželnemu glavarju in ga prošil za svet, v katerem pouku naj zdaj poučuje. Med 16 otroci, ki so jih starši odjavili od slovenskega pouka, so namreč bili samo štirje, ki so znali nekaj nemških besed, vsi ostali so razumeli in govorili samo slovensko! Napravili so preiskavo in kaj so ugotovili? Vas Za Vrhom je izrazito gozdarska vas. Vsi moški so gozdni delavci in vsi so v službi pri »humperškem gospodu« Mareschu, veleposestniku in lastniku gradu Humperk nad Rožno dolino. Ta Maresch je naročil svojemu gozdarju, nemškemu priseljencu Kranawetterju, naj »uredi šolsko vprašanje«. Poslal ga je od delavca do delavca in mu naročil, naj jim postavi nekaj ultimata: ali podpišejo objavnico od slovenskega pouka ali pa izgube delo. Rezultat tega miniaturnega »plebiscita« je seveda na dani. Pravzaprav je presenetljivo, da sta se sploh našla dva človeka, ki sta se uprla in nista podpisala objavnice!

V takih razmerah se je vršila ta akcija podpisovanja objavnice od slovenskega pouka in rezultat seveda ni bil »prav nič presenetljive«, kot ugotavljajo reakcionarni avstrijski listi. Toda če bi »röntgenizirali« vseh tistih 80 odstotkov slovenskih staršev, ki so odjavili svoje otroke od pouka v materinem jeziku, bi videli, da »pravica staršev« na Koroskem nima nobene zveze z voljo staršev...

1400 let žive koroski Slovenci na svoji zemlji. Kar so prestali, je preстал malokateri narod na svetu.

In vendar še žive. In vendar se morajo še vedno boriti za najosnovnejše pravice.

To: da še žive in da se morajo še vedno boriti — je zadoščenje in obenem opomin za njihove brate, ki žive tostran Karavank.

TEVŽ MALEJ

1400 let na svoji zemlji

(Nadaljevanje in konec)

Takrat so avstrijski politiki izrabljali slovenske partizane zato, da opravičijo svoje nepravilne zahteve po koroski zemlji. Danes dovoljuje, da bivši nacisti te iste partizane zasramujejo in jih dolžijo »velezdaje« ter da »neznanci« razstreljujejo partizanske spomenike. Tri leta je od tega, odkar so v eni izmed »nemških noči«, ki so spet v modi na Koroskem, razstrelili partizanski spomenik v Vellkovcu — in še danes »niso našli« storilcev!

Danes pišemo letnico 1958.

13 let je poteklo od svetovne vojne in od ustanovitve Druge republike.

Tiste dni po majskih dogodkih leta 1945 so koroski Nemci govorili: »Nestrpnost med narodi je privedla do druge svetovne vojne. Zato mora biti nestrpnost med narodi konec. Prav tu na Koroskem moramo ustvariti pogoje, da bosta oba naroda, ki tu prebivata, živela v bodoče v miru in sporazumevanju, pogoje, v katerih ne bo več mesta za narodno sovraštvo in nesvobodo. Ustvarimo torej instrument, ki bo polagoma privedel do takih pogojev. Najvažnejše spoznavno in komunikacijsko sredstvo od človeka do človeka je jezik. Na ozemlju torej, kjer prebivata oba naroda, ustanovimo dvojezično šolo. Slovenci se bodo učili v isti šoli slovensčine in nemščine, in prav tako Nemci. Naroda se bosta spoznala med seboj in se vzljubila...«

Te in take besede so bile nešteto izrečene tudi na mirovni konferenci in tudi kasneje še, kadar je šlo za mednarodne odločitve, ki so se nanašale na Avstrijo. Še leta 1955, ob podpisu državne pogodbe na Dunaju, so se avstrijski politiki trkali na prsi, češ, mi smo iznašli najbolj demokratično manjšinsko politiko.

Toda ta »paradni konj« avstrijske politike je bil že takrat zapisan pogin. Kajti že leto dni kasneje so na Dunaju pripravili osnutek zakona o šolstvu, ki je imel za cilj — ukinitev dvojezične šole, še

leto prej »najbolj primeren in najbolj demokratičen način odstranjevanja nacionalnih nasprotij«. Iz arzenala stare germinatorske politike so namreč izkopal »pravico staršev«: torej princip, po katerem bi se naj starši sami odločili, kakšno šolo naj obiskujejo njihovi otroci.

Odpor je bil huđ. Tako pri zastopnikih koroskih Slovencev, kakor tudi pri avstrijskih socialistih. Zvižaja je bila vendarle preveč očitvidna: »pravica staršev« na ozemlju, ki je bilo stoletja podvrženo načrtni germinaciji in kjer je stoletja bilo slovensko nekaj manjvrednega — in je še danes — ta »pravica« je lahko na takem ozemlju samo nepravica in vztrajanje pri tem principu — burka.

Toda na Koroskem so šli dogodki svojo pot. Na plan so namreč s povečano silo stopili tisti, ki so se v letu neutemeljitega obračuna poskrili v mišje luknje: nacisti.

Peti odstavek sedmega člena državne pogodbe iz leta 1955, ki govori o pravicah manjšin na Avstrijskem, prepoveduje delovanje šovinističnih organizacij in tistih organizacij, ki imajo za cilj, škodovati eni izmed manjšin — vendar se avstrijske oblasti niso niti z besedo uprle ustanovitvi takoj imenovane »Kärntner Landsmannschaft«, ki ima samo en in edini cilj: likvidacijo slovenstva na Koroskem. Zakaj ta organizacija ni bila prepovedana — na to koroski Slovenci še vedno čakajo odgovora. Prepričani so, da ga bodo prej ali slej dobili.

Toda sadovi dela te organizacije so se že pokazali. Pred nekaj tedni celo v zelo usodni obliki.

Pod pritiskom gonje, ki jo ta nacistična organizacija uprizarja na Koroskem, je namreč koroski deželni glavar Wedenig dne 22. septembra tega leta izdal odlok, ki ukinja zakonito dvojezično šolstvo na Koroskem. In sicer je bil ta odlok takole formuliran: »Starši naj odločijo, ali se naj njihovi otroci uče v šoli tujega jezika ali ne. Dvojezična šola predpisuje prisilni pouk slovensčine tudi za nemške otroke in taka situacija je nevdržna. Kdor želi, da

gorenjski obveščevalec

MALI OGLASI

Prodaj težkega konja, 4 leta starega. — Naslov v oglasnem oddelku. 1997
 Prodaj 3 dobro ohranjena vrata 1,95 x 0,94, 2 1,94 x 0,73. Naslov v oglasnem oddelku. 2001
 Takoj sprejemne dekline za kmečka dela in delo v gostilni. Zaželeno začetnica. Plača po dogovoru. Korošec Francka, Koprivnik št. 8, pošta Boh. Bistrica. 2019

RADIO LJUBLJANA

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.05, 6., 7., 8., 10., 13., 15., 17., 22. in 22.55 ter radijski dnevnik ob 19.30 uri. Ob nedeljah ob 6.05, 7., 13., 22. in 22.55 uri ter radijski dnevnik ob 19.30 uri.

PONEDELJEK, 24. NOVEMBRA

8.05 V glasbi po svetu
 9.20 Narodne pesmi poje Gorenjski vokalni kvintet
 9.40 Jugoslovanski zabavni orkestri
 10.10 Od arije do arije
 10.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — Bojan Samarina: Zgodbe iz muzeja NOB
 12.15 Kmetijski nasveti ing. Ivanka Mihajlovič: Uspehi gozdarske dejavnosti Gozdarske poslovne zveze v Ljubljani
 12.25 Narodne in domače viže
 13.30 Mali koncert jugoslovanske orkestralne glasbe
 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo - Vasja Ocvirk: V rojstno mesto naše republike
 16.00 V svetu opernih melodij
 17.20 Srečno vožnjo! (šoferjem na pot)
 18.00 Radijska univerza — Dr. Metod Mikuz: Rojstvo stare Jugoslavije
 18.30 Sportni tednik
 20.45 Kulturna tribuna — Stane Sakisa: Prosti čas delovnega človeka
 21.00 Poljske popularne pesmi poje baritonist Jan Budkiewicz, pri klavirju Borut Lesjak

TOREK, 25. NOVEMBRA

8.05 Poje zbor JNA iz Beograda
 8.40 Potopisi in spomini - R. Kipling: Ribiči na velikih sipinah
 9.45 Veseli vandrovčki so spet prišli
 10.10 Aram Hačaturjan: Koncert za violončelo in orkester
 10.45 Za dom in žene
 11.00 Pet pevcev — pet popevk
 11.30 Oddaja za otroke: a) V. Kvočina; Bobrica; b) »Otrok pojee« — iz albuma otroških pesmi
 12.15 Kmečka univerza — Franjo Fijavž: Pridelovanje vrtnine ne in domači trg
 12.25 Melodije iz glasbenih revij
 12.45 Venček popevk
 13.30 Poslušajmo Kmečko godbo
 14.15 Zanimivosti iz znanosti in tehnike
 15.40 Humoreska tega tedna — F. M. Colby: Priznanje frankofilu
 16.00 Za glasbene ljubitelje
 18.00 Družinski pogovori
 18.45 Domače aktualnosti
 20.30 Radijska igra — Arthur Miller: Lov na čarovnice

SREDA, 26. NOVEMBRA

8.05 V dvočetrtinskem taktu
 9.00 Jezikovni pogovori
 9.30 5 minut za novo pesmico — J. Bitenc: Mlinček
 10.10 Zborovske skladbe Antona Forsterja
 11.00 »Don Juanove ljubezni« — melodije iz operete
 11.15 Majhni ansambli vam igrajo
 12.05 Šegava klavijatura
 12.15 Kmetijski nasveti — ing. Rado Linzner: Letošnje izkušnje s hibridi koruze
 12.25 Pozdrav iz Srbije
 12.42 Straussovi valčki
 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo (ponovitev) — Bojan

Sprejemno v stalno ali honorarno zaposlitev večje število kvalificiranih čevljarjev. Nastop službe takoj ali po dogovoru. Zavod za zaposlovanje invalidnih in drugih oseb, Kranj, Koroška cesta. 2026
 2 prazna soda sta bila izgubljena od Senčurja do Primskovega. Poštenega najditelja naprošam, naj jih proti nagradi vrne v trgovino KZ Senčur. 2027
 Prodaj suhe hrastove plohe. — Markič, Visoko 12. 2028
 Prodaj zazidljivo parcelo in vprežnega konja. Naslov v oglasnem oddelku. 2029

Nemški radio Regina Super z UKW valovi in magičnim očesom ugodno naprodaj. Kalinšek, Spodnji Brniki 3. 2030
 Prodaj korenje za prašiče. — Peternejl Jože, Mošnje, p. Brezje. 2031

GOŠPOTARSTVENIKI

Obveščamo vse člane Kluba gošpotarstvenikov, da bo v sredo, dne 26. novembra 1958, ob 17. uri v klubskih prostorih Kranj, Prešernova ulica 11/I tovariši POPIT Franc, sekretar OK ZKJ, odgovarjal na naslednja vprašanja:

1. Kaj smatrate za prioriteten problem gospodarstva na Gorenjskem in posebej za prioriteten problem industrije na Gorenjskem?
 2. Kako naj bi vskladili razvoj industrije z razvojem ostalih gošpotarstvenikov in komunalnimi potrebami na Gorenjskem?
 3. Kakšno je vaše stališče do zaposlovanja?
 4. Kakšna pota in metode naj podjetja izberejo v cilju povečanja proizvodnje?
 5. Kako naj bi se pristopilo k vzgoji in izobrazbi kadrov v naših gošpotarstvenikih?
 6. Kako naj podjetja na eni strani in komune na drugi strani rešujejo problem družbenega standarda?
- Uprava Kluba vabi vse zainteresirane, da se udeležijo predavanja. Uprava Kluba

JAVNA ZAHVALA

Javno se zahvaljujem »Glasu Gorenjske« in Državnemu zavarovalnemu zavodu v Radovljici za izplačano zavarovalnino 5200 dinarjev.
 Zupan Peter, Zalog 57, Cerklje

OBJAVE

OBVESTILO

Vse potrošnike obveščamo, da bodo v času praznovanja Dneva republike na območju okraja Kranj vse trgovine obratovale takole:

- v petek, dne 28. novembra 1958 bodo vsi trgovski obrati odprti kot vsak delavnik;
 v soboto, dne 29. novembra 1958 bodo vsi trgovski obrati zaprti;
 v nedeljo, dne 30. novembra t. l. bodo v mestih odprte prodajalne sadja in zelenjave, prodajalne mleka, dežurne prodajalne kruha ter dežurne trafike;
 v ponedeljek, dne 1. decembra bodo odprte v mestih do 12. ure prodajalne mesa in mesnih izdelkov, kruha, mleka, sadja in zelenjave, tobaka in tobačnih izdelkov, špecerijske in delikatesne trgovine z neprekinjenim obratovanjem ter dežurne trgovine v tistih mestih, kjer ni živilskih trgovin z neprekinjenim obratovanjem.

Trgovinska zbornica Kranj
 Obrtna zbornica Kranj

POZIV

S 1. septembrom 1958 sta stopili v veljavo konvenciji o socialnem zavarovanju z Anglijo in Bolgarijo. Da bi se mogli konvenciji hitro in čimprej izvajati, pozivamo vse zavarovance in ostale osebe, ki so delale in bile socialno zavarovane v Angliji ali Bolgariji oziroma, ki jim je bila tam priznana pokojnina ali renta, pa tega do sedaj še niso prijavili zavodu za socialno zavarovanje, da to čimprej store.
 Prijave bodo sprejemali okrajni zavod za socialno zavarovanje in podružnice, izvzemši podružnice v Kranju.

Okrajni zavod za socialno zavarovanje v Kranju

RAZPRODAJA

Uprava Doma slepih bo dne 28. novembra 1958 vrnila razprodajo osnovnih sredstev na sedežu Doma slepih ob 9. uri, in sicer:
 2 komada, razstavljena, stara neuporabna motorna kolesa z nekaterim manjkajočimi deli.
 1 komad kosilnica, vprežna in 1 komad stikalnica za sadje starejšega tipa.

Medsebojni obračun

V zadnjem, XI. kolu slovenske nogometne conske lige, sta se danes popoldne sešli na igrišču »Jesenice« gorenjski moštvi »Jesenice« in »Triglava« iz Kranja. Gorenjski nogometni navijači so nestrno pričakovali odločitve, katero gorenjsko moštvo je boljše. Nestrojno žal obe pokazali bore malo in so bile točke obema zelo potrebne. Kljub boljši bilanci Triglava, so Jeseničani imeli prednost domačega igrišča, razen tega pa so v zadnjih tekmah igrali vidno bolje kot v začetku tekmovanja.

V dokaj razburjivi igri so igralci Triglava vendarle slavili zmago in nekoliko utrdili svoj položaj na prvenstveni lestvici.

NK »JESENICE« : NK TRIGLAV 2:4 (1:2)

JESENICE: Triplet, Kos, Luznar, Rekar, Zupan, Brun, Medja, Lavtičar, Hribar, Črnologar. — TRIGLAV: Dagarin, Znidar, Stravs, Martinovič, Brezar, Srakar, Česen, Stular II, Krašovec, Stular I, Dolenc.

Vreme oblačno. Sodnik Sušnik iz Ljubljane. Gledalcev 600. Strelci: Gasar v 43. minuti (11-metrovka) in Hribar v 61. minuti za Jesenice ter Stular I v 35. minuti, Dolenc v 40. minuti in Krašovec v 64. in 89. minuti za Triglav.

Jesenice, 23. novembra

V zadnjem kolu slovenske conske lige sta se danes srečali na Jesenicah obe gorenjski moštvi. Začetni udarec so imeli gostje, vendar se niso znašli, in domačini so začeli nevarno oblegati Dagarinovo »svetišče«. Tako je imela obramba gostov mnogo dela. Posebno nevarna situacija je nastala v 6. minuti, ki pa je Jeseničani niso znali izkoristiti. Toda po prvi tretjini prvega polčasa (po 15 minutah) se je situacija spremenila. Igralci Triglava so prevzeli pobudo. Tako je v 27. in 28. minuti Krašovec dvakrat zastreljal lepe priložnosti. V 35. minuti je Stular I povedel Kranjčane v vodstvo. — Samo 5 minut nato je Stular I zopet preigral obrambnega igralca Jesenic in podal Dolencu. Ta je lepo streljal — 2:0 za Triglav. Dve minuti pred koncem prvega polčasa sta dva Triglavova igralca v kazenskem prostoru nepravilno ovirala domačega napadača in sodnik je prisodil 11-metrovko, ki jo je za Jeseničane uresničil Gasar! — V drugem polčasu so Jeseničani začeli z zelo ostrim tempom, vendar so igrali z igralcem manj, kajti med odmorom je prišlo do ne ljubelega dogodka. — Igralec Jesenic Zupan je nenadoma omedlel. Tudi tokrat so začeli Jeseničani s silovitimi napadi. V 61. minuti je Hribarju uspelo rezultat izenačiti. Toda samo minuto nato je Krašovec zopet povedel Kranjčane v vodstvo. Gol je dosegel iz gneče pred nasprotnikovimi vrati. Vse do konca tekme so se napadi menjavali, minuto pred koncem pa je igralec Triglava Krašovec rezultat še povečal. Napadalec gostov so lepo preigrali domačo obrambo in Krašovec je ostro streljal v desni spodnji kot. — Današnja zmaga Triglava je povsem zaslužena. Posebno dobro so tokrat igrali napadalec Triglav je bil hitrejši, točnejši pri podajanju in streljanju

ROKOMET

Kranj, 23. novembra

Včeraj je bila na Golniku rokometna tekma med domačim Storičcem in Tržičem, ki se je končala z zmago Tržiča 12:10. To je bila prijateljska tekma pred 150 gledalci. V četrtki bo v Tržiču pokalna tekma med tema dvema moštvoma.

ATLETIKA

PRVENSTVO GORENJSKE V JESENEM KROSU

Duplje, 22. novembra
 Danes je bilo v Dupljah jesensko prvenstvo Gorenjske atletske podzveze v krosu, ki ga je dobro organiziral domači Partizan. Nastopilo je preko 30 tekmovalcev iz Kranja, Nakla, Stražišča, Žirovnice ter pripadniki JLA. Največ uspeha so imeli atleti Triglava iz Kranja, ki so razen nekaterih prvih mest osvojili tudi vse tri prehodne pokale za članice, mladince in tudi člane.
 Rezultati — mladinke (600m): Kores (Tr) 3:40,5; Križar (P. Naklo) 3:43,0; Rakovec (P. Naklo) 4:32,0; — Članice (800 m): Udovč (Ml.) 4:35,0; Puhar (Tr) 4:36,0. — Mladinci (1000 m): Arh (Ml.) 3:40,0; Stružnik (Tr) 3:45,0; Pavlin (Tr) 3:47,0. — Mladinci (1500 m): Grašič (Tr) 4:13,5; Jenko (P. Žiri) 4:16,1; Bratuša (Tr) 4:30,2. — Člani (1500 metrov): Vodeničnik (Tr) 4:49,2; Popovič (JLA) 4:56,0; Posedel (Tr) 4:59,0. — Člani (2000 m): Stros (P. Naklo) 5:15,0; Florjančič (Triglav) 5:18,5; Seljak (Tr) 5:29,8.

S. L.

MEDNARODNA TEKMA V KEG-LJANJU NA LEDU NA JESENICAH

Jesenice, 23. novembra
 Na umetnem drsišču na Jesenicah je bila danes dopoldne mednarodna tekma v kegljanju na ledu med KKNL Jesenice ter KKNL Bryksen in Rapid iz Bryksna ozir. Bressanona v Italiji. — Gostje so presenetili z uvrstitvijo na prvo in peto mesto. Končna uvrstitev klubov po dosegi točk je naslednja: 1. Rapid 10 točk, 2. Jesenice II. 6 točk, 3. Jesenice I. 4 točke, 4. Jesenice IV. 4 točke, 5. Bryksen 4 točke in 6. Jesenice III. 2 točki. — Povratno srečanje bo v bližnji prihodnosti v Bryksnu v Italiji.

S. L.

Zadnji športni rezultati

I. ZVEZNA NOGOMETNA LIGA

Vojvodina : Vardar 2:0
 Partizan : Radnički 1:0
 Rijeka : Dinamo 1:0
 Sarajevo : Željezničar 0:0
 Budućnost : Hajduk 1:1
 Velež : Crvena zvezda 1:3

II. ZVEZNA NOGOMETNA LIGA - ZAHODNA SKUPINA

Lokomotiva : Šibenik 2:2
 Split : Elektrostroj 5:2
 Borovo : Sloboda 0:1
 Trešnjevka : Odred 1:0
 Proleter : Zagreb 3:0

SLOVENSKA CONSKA LIGA

Izola : Sobota 1:4
 Rudar : Krim 5:1
 Ljubljana : Branik 0:2
 Maribor : Grafičar 2:1
 Slovan : Klavdivar 2:4

VEGLJANJE

STARČ NAJBOLJŠI NA ZADNJI PREIZKUŠNJI REPUBLIŠKE REPREZENTANCE

Kranj, 22. novembra

Na kegljišču Triglava je bil danes drugi del izbirnega tekmovanja za dokončno sestavo republiške reprezentance za četverboj v Zagrebu. Kranjčani so se dobro odrezali, saj so se vsi trije uvrstili med prvo šestorico in tako sestavljajo kar polovico reprezentance. V obeh nastopih, v Ljubljani in Kranju, je bil najboljši Starč, medtem ko je bil Martelanc šele četrti. Prvih šest tekmovalcev s tega tekmovanja bo sestavljalo ekipo, sedmi kegljač pa bo rezerva.

Rezultati: 1. Starč (Tr) 1719 (877 in 842), 2. Likovnik (Lj) 1686 (864 in 822), 3. Grom (Rakek) 1672 (815 in 857), 4. Martelanc (Tr) 1656 (844 in 814), 5. Kobač (Br) 1628 (832 in 796), 6. Ambrožič (Tr) 1624 (816 in 808), 7. Miakar (Gr) 1554 (811 in 743). L. S.

MIRO AMBROŽIČ V REPUBLIŠKI KEGLJAŠKI REPREZENTANCI

Preteklo soboto in v četrtki je bilo na kegljiščih Triglava in Jesenic izbirno tekmovanje 15 najboljših kegljačev Gorenjske za vstop v republiško reprezentanco, ki bo nastopila 29. novembra na tradicionalnem medrepubliškem četverboju v Zagrebu. Največ kegljev je v obeh nastopih podrl član Triglava Miro Ambrožič in tako postal tretji Kranjčan v republiški reprezentanci. V njej sta namreč poleg Likovnika in Miakarja iz Ljubljane, Kobača iz Maribora in Groma z Rakeka tudi Martelanc in Starč.

To tekmovanje je bilo obenem tudi izbirno za določitev okrajne reprezentance, ki bo nastopila na »Reviji kegljačev« 29. novembra v Ljubljani. Prvih 7 tekmovalcev razen Ambrožiča, ki bo nastopil v Zagrebu, bo predstavljalo gorenjsko reprezentanco.

Rezultati izbirnih tekem: M. Ambrožič (Tr) 1716 (870+846); Šilbar (Jes) 1715 (829+886); Kordež (Tr) 1686 (839+847); Korošec (Jes) 1670 (828+842); Martinčič (Bled) 1656 (818+838); Turk (Tr) 1648 (814 in 834); Žerjav (Kr. g.) 1634 (803 in 831). L. S.

PRIPRAVE NOGOMETASEV ZA 29. NOVEMBER

Za ljubitelje nogometa je Gorenjska nogometna podzveza na svoji zadnji seji sprejela razveseljujiv sklep. V počastitev Dneva republike, 29. novembra, bo ob 13. uri na igrišču Triglava v Kranju srečanje med mladinci Triglava in reprezentanco Gorenjske, ki jo bodo sestavljali nogometni-mladinci ostalih klubov (predtekma). — V glavni tekmi ob 14. uri pa se bosta srečali enajstoriči, ki ju bodo sestavljali igralci Triglava ter Jesenic in igralci ostalih klubov Gorenjske nogometne podzveze. Pričakovati je, da bosta obe srečanja dokaj zanimivi in da bodo ljubitelji okroglega usnja lahko prišli na svoj račun.

Manj pa bolje

(Nadaljevanje s 1. strani)
 zagotovljeno boljše delo svetov in tesnejše sodelovanje z Občinskim ljudskim odborom.

Nove svete potrošnikov imenuje po predlogu zborov volivcev, SZDL, sindikatov, Obrtne in Trgovske zbornice za okraj Kranj Občinski ljudski odbor. Tako izbrani člani svetov bodo imeli večjo odgovornost pred zbori volivcev in Občinskim ljudskim odborom, saj bo moral Svet za blagovni promet najmanj enkrat na leto predložiti zborom volivcev poročilo o delu svetov potrošnikov. Sveti bodo zdaj predvsem kontrolni organi in bodo lahko precej prispevali k stabilizaciji tržišča in ureditvi preskrbe delavskih središč. Imeli bodo 5 do 11 članov, mandatna doba pa traja dve leti. Občinski ljudski odbor pa more še pred potekom mandata razrešiti posamezne ali vse člane sveta in imenovati nove.

R A Z P I S

Komisija štipendije in komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij, razpisujeta naslednje:
 Štipendije, za šolanje na Srednji tehnični tekstilni šoli, od 1. letnika dalje:
 2 štipendiji za tkalce
 1 štipendijo za barvarja
 1 štipendijo za apreterja.
 Delovno mesto šoferja, za vožnjo avtobusa.
 Pogoj: visokokvalificiran, C kategorije in po možnosti avtomehaničar.
 Interesenti naj pošljejo svoje prošnje z življenjepisom, personalnemu oddelku podjetja, do 15. decembra 1958.

VIHAR POD TRIGLAVOM

NAŠA NOVA SLIKANICA / NAŠA NOVA SLIKANICA

V prihodnji številki prvič
NOVA SLIKANICA
VIHAR POD TRIGLAVOM

NAŠA NOVA SLIKANICA / NAŠA NOVA SLIKANICA

IZ ZAKLADNICE LJUDSKE UMETNOSTI NA GORENJSKEM

Panjske končnice

Prve poslikane panjske končnice so se začele pojavljati na Gorenjskem, pa tudi na ostalem ozemlju tedanje Kranjske in slovenske Koroške. To je bilo v času, ko je pri nas veljal kot najboljši gorenjski panj. Najstarejša panjska končnica, ki jo

danes poznamo, nosi letnico 1705. Toda tu nastaja vprašanje, če ni bila letnica kasneje deloma popraviljena. Druga nosi letnico 1758. Kdaj pa so se pojavile prve slike na panjskih končnicah, danes še ni točno ugotovljeno. Tudi o neposrednih vzrokih, zakaj se je pri nas pojavila prav ta vrsta ljudske upodabljajoče umetnosti, lahko le ugibamo. Na to so verjetno vplivali razen samega razvoja naše ljudske umetnosti, ki se je v 18. in 19. stoletju izživljala v okrašanju pohištva, različnih znamenj, balkonov itd., prav praktični čebelarji nagibi in ravna, za poslikavanje primerna sprednja ploskev našega ljudskega panja. Tudi verovanje v moč raznih svetlih oseb, ki naj bi nosile srečo čebelarju, je brzkone pospeševalo širjenje te ljudske umetnosti.

med ljudstvom naglo zabrisalo čut za domačo ljudsko umetnost. Šele v 20. stol. beljega vida (zlasti Frisch), so zopet za soznanstveniki razvozljali uganko čebell priporočati označevanje panjskih končnic z barvami.

Omenimo še posebne vrste čebeljih bivališč, na primer prirezana volta drevesna debla (votlakji), živalske in človeške postave, umetno izrezljane iz lesa in znotraj volte. Na nedavni čebelarski razstavi v Mestnem muzeju v Kranju smo lahko videli panje v obliki Turka, Francoza in levov. Ne vemo, ali so pri oblikovanju takih panjev vselej delovali le umetniški nagibi vaških podobarjev, ali pa najrazličnejše vraže. So pa ti primerki vsekakor bolj zanimivi kot umetniško ljudsko delo, kot pa čebelja bivališča.

Do 31. avgusta letošnjega leta je bilo v kranjskem okraju zabeleženih 249 prometnih nesreč. Od tega jih je bilo 80 na cestah I. reda, 73 na cestah II. reda, na cestah III. reda 67 in 29 na cestah IV. reda. Skupna škoda, ugotovljena na podlagi nestrokovne ocene komisije na kraju samem, je znašala 14.121.500 din. Ta številka bi se brez dvoma občutno povečala, če bi vračunali še škodo, ki jo ima zaradi prometnih nesreč naša skupnost z dajatvami državnega zavarovalnega zavoda in socialnega zavarovanja. Pri letošnjih prometnih nezgodah je 10 oseb zgubilo življenje, 82 jih je bilo teže, 96 pa laže ranjenih. Največ prometnih nesreč (41) je bilo zaradi neprimerne hitrosti glede na pogoje ceste, prometa in sposobnosti voznika, sledijo nesreče zaradi vinjenosti (34), ki so do konca avgusta v primeri z lanskim letom porasle za 6 primerov, potem nesreče zaradi neupoštevanja prednosti na križiščih (30) itd. Tudi nepravilno parkiranje in nezasenčenje žarometov sta zahtevala vsak po eno prometno nesrečo.

A. Bukovec meni, da so bile prvi poslikane panjske končnice v samostanih, graščinah in župniščih, ki so bili v tistih časih nosilci in posredovalci izobrazbe in kulture. — V Slovenski umetnosti, I. del (V. Steska, 1927) beremo, da je po 30.letni vojni (leta 1648) prišlo k nam mnogo nemških obrtnikov in umetnikov, ki so pomagali v naših kulturnih središčih razviti umetno obrt, ki je sodelovala pri kasnejšem razvoju ljudske umetnosti.

Poslikavanje panjskih končnic je doslej svoj višek v letih 1820 do 1880. V tem času jih imamo največ. Po letu 1880 pa se kažejo prvi znaki nazadovanja. Lepe in trpežne domače obrtne izdelke je začelo izpodrivati tovarniško blago, ki je

BELA MIŠKA UMORILA KOBRO

V zoološkem vrtu Telavivske univerze se je pred kratkim dogodilo nekaj nenavadnega. Kobri so dali za hrano belo miš. Ko so čuvarji potem spet prišli do kletke te kobre, so imeli priložnost videti čuden prizor. Miška, ki ji je uspelo, da kačji pregrizne hrbtnico, je počasi jedla tistega, ki bi moral jesti njo.

ZA RAZVEDRILLO

V RESTAVRACIJI

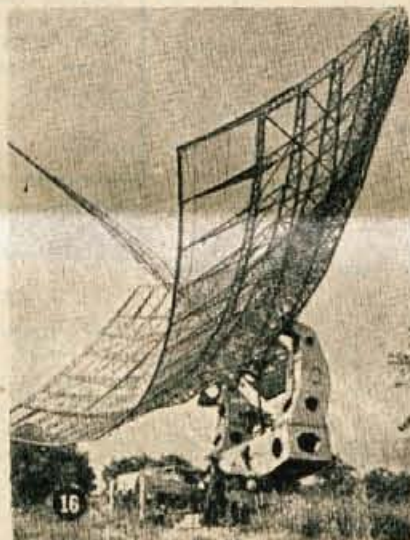
»Toda, tovariš plačilni, saj brišete moj čašo kar s svojim lastnim žepnim robcem, s katerim ste si ravnokar brisali nos!«
»Oh, nič ne de, saj mora robec tako že v perilo.«

LJUDJE KOT TI IN JAZ

V potniškem letalu sem ponoči dremal v svojem ležalnem stolu, ko se začne res zelo lepa mlada ženska pripravljati, da si bo priredila zaslonno posteljo. Napihnila je gumijasto blazino in se potem lepo iztegnila po dveh zaslonih ležiščih. Ko je opazila, da jo ostali potniki začudeno motrijo, se je ljubko nasmehnila in se opravičila: »Na vsak način moram spati, verujte mi, da sem imela danes res težak dan!« Dostojno sramežljivo je potegnila krilo daleč čez kolena, si popravila blazino in kmalu zaspala. V tem, ko se je nemirno obračala sem ter tja, zdaj na eno, zdaj na drugo stran, se je krilce pomikalo vedno više in više. Tu pa je vstal mlad mož, zapustil prostor in se kmalu vrnil s posteljnino pogrinjalom v roki. Položil je pogrinjalo čez spavaljočo lepotico. Zbudila se je in ga začudeno pogledala. »Oprostite, prosim, spoštovana,« je dejal, »tudi jaz sem imel težak dan in bi rad na vsak način spal!«

DOMISLICE

- V diplomatskem občevanju med dvema državama dandanes potrkaja šele, ko si že vstopil. (W. Hutchinson)
- Berači so za človeštvo pravi dobrotniki, kajti svojim soljudem dajejo priložnost za dobra dela, ki jim pomagajo v nebesa. (Vincenzo Bolla, kralj neapeljskih beračev)
- Vnaprej približno lahko izračunaš, kakšen bo svet čez sto let, nihče pa ne zna niti približno reči, kakšen bo čez deset let. (Naravoslovec J. Huxley)
- Pod diskrepcijo razumejo ženske umetnost izblebetati tajnost tako, da ostane pečat molččnosti nedotaknjen. (C. Goetz)
- Preprosteje je vladati narodu kot vzgajati tri otroke. (Winston Churchill)
- Francozi volijo po svojih načelih, ravnajo pa po svojih občutkih. (Francoski zgodovinar André Siegfried)
- Včasih so poskušale igralko, da bi postale zvezdnice, zdaj pa poskušajo zvezdnice, da bi postale igralko. (Lawrence Oliver)

Za opazovanje radijskega izžarevanja medplanetnega vodika služi tale radioteleskop s Krima v Sovjetski zvezi, katerega antena je dolga 18 metrov.

FRANK OWEN:

63

EDDIE CHAPMAN PRIPOVEDUJE

Ta poseben oddelek naše enote je vodil izvrsten fotograf Rotkagel. Bil je šaljiv, majhen fant z lokavimi, trudnimi očmi. Pred vojno je bil poslovodja ene izmed tovarn. Leica. Njegov konjiček je bila barvna fotografija in imel je krasno zbirko posnetkov iz Norveške, ki mi jo je pokazal neko noč v Kapelvienu.

Rotkagel je projiciral svoje filme na platno: posrečilo se mu je doseči najpopolnejše barvne učinke pri podobi zahajajočega sonca v zimski pokrajini. Opozoril me je na razlike v tonih pri koloriranju istega objekta ob različnih urah dneva in trdil, da so to prave naravne barve, ki jih s prostim očesom ni moč zaznati.

Na Norveškem je imel nalogo, fotografirati sleherno sabotažo naperjeno proti Rajhu, slehernega nemškega vojaka, ki so ga našli mrtvega na ulici (teh pa je bilo, kot sem rekel, veliko) in vsakega domnevnega vohuna v zaporu.

Rotkagel me je hitro naučil poglobitve reči v zvezi z ravnanjem z aparatom. Zatem mi je dal nekaj filmov in seznam stvari, ki jih moram posneti. Med temi so bila živa bitja, ljudje in živali in drveči avtomobili. Po slehernem posnetku sem zabeležil osvetlitev in čas.

Ko sem bil v teh rečeh že docela spreten me je Rotkagel učil, kako moram slikati dokumente, načrte, zemljevide itd. To delo je bilo zelo zanimivo. Za vajo sem slikal listje in cvetje in pri povečavah so se potem pokazale vse nadrobnosti.

Učil me je tudi, kako je treba fotografirati portrete. V parku nedaleč od kraljevskega dvorca sem često slikal

otroke, ki so se tam igrali. Mladi Norvežani so lepi, okrogle obrazčke imajo, plave lase in modre oči. Nekega dne sem videl ducat teh otrok sedeti na neki klopi. Pripravil sem aparat in vzkliknil: »Bu!« Dvanajst presenečenih obrazčkov se je obrnilo k meni. To je bil moj najboljši posnetek. Von Grunen je dal napraviti ogromno kopijo te slike za svoje stanovanje zakaj otroke je oboževal.

Vojna je zdaj že hudo divjala po Nemčiji. Mimo čedalje večjih izgub v Rusiji so bili tudi zavezniški zračni napadi iz dneva v dan močnejši in bolj neusmiljeni.

Grozote zračnih napadov sem dojel tudi sam prek nekaterih svojih prijateljev, ki so izgubili domove. Johnny Holst je bil prvi med njimi, imel je smolo, da je 1943 šel na dopust in obiskal svojo ženo, ki je tedaj živela v Hamburgu. En dan po njegovem prihodu je prišlo do prvega zračnega napada s tisoč letali. Kaže, da so sirene zatulile šele takrat, ko so bila letala že čisto blizu cilja; razdejanje je bilo strahotno.

Ko je slišal bobnenje letal, je Johnny stopil iz hiše. Videl je, kako bombe žvižgaje padajo in kako se orjaške zgradbe rušijo. Videti je bilo, kakor da je požar zajel celo mesto: Hamburg je bil preplavljen z zažigalnimi bombami. Zdelo se je, je pripovedoval Johnny, kot da se cele ulice zvijajo kakor staniol. Fosforne bombe so še povečale grozo. Od teh kemičnih bomb so mnogi ljudje živi zgoreli, ker so bombe gorele tako dolgo, dokler so bile v zvezi z zrakom. Tuleč od bolečin, so žrtve skakale v vodo, toda ko so prišle na zrak, so spet zagorele.

Johnny Holst je pravil in verjamem, da je govoril resnico, da je bilo uničenih osem desetih Hamburga. Na njegovo hišo so padle tri zažigalne bombe in zgorela je malone do tal.

Tudi drugi moji prijatelji, kakor n. pr. Eting in Fritz Stube so izgubili svoje domove. Ker so živeli na različnih

koncih Nemčije, sem si lahko ustvaril jasno sliko o obsegu zavezniških napadov.

Mnogi pametni in humani ljudje skušajo odtistihdob dognati, koliko je to divje razdejanje vplivalo na karakter sedanje Nemčije. Sodbo prepuščam njihovi večji modrosti po dogodku. Tu pa bom samo govoril o tem, kako je ta smrtni udarec tedaj učinkoval na nemško moralno.

Vzlic Goebelsovi bistrumnosti in spretnosti je nemški narod čedalje bolj prevzemal občutek grozeče, neogibne in končne usode. Nepristranski ljudje so bili prvi, ki so opazili pomembno dejstvo: povsod, od koncentracijskih taborišč do nemške domovinske fronte, je padala vrednost Hitlerjevih delnic.

Tudi Norvežani so v tem videli strahotno povračilo, ki je doletelo Nemce. To sem opazil v stikih z najbolj iskrenimi izmed njih, čeprav sem v njihovih očeh še vedno ostal ponemčeni Amerikanec.

Dotlej sploh niso govorili o mojem bodočem delu. Poudarjal sem von Grunenu in drugim, da me nikakor ne mika, da bi se vrnil v Anglijo, ker je nevarnost prevelika. Zaslužil sem dovolj denarja, zdaj želim nekaj časa lagodno živeti. Toda moj predlog o nedoločno dolgem in dobro plačanem dopustu se ni nikakor ujemal z njihovimi načrti v zvezi z mano, ker so me hoteli izkoristiti čimbolj in po možnosti čimprej. Zato so skušali urediti tako, da bi čimprej zapravil vse, kar sem zaslužil. Računali so, da bom, ko bo moj plen skopnel, pripravljen lotiti se spet kakega Löwenbräu. Zmeraj je bilo navzočih štiri do pet prijateljev-umazanega dela.

In tako me je Johnny Holst ali kdo drug povabil v Pili smo koktejlje, šampanjec, likerje in kadili cigare in zmerom sem jaz plačal račun. Kar sem hotel in mogel, sem kupil. Ah! ne trdim, da to ni bilo zabavno. Pil sem, pil kar naprej, toda hkrati sem skušal ohraniti jasno glavo, zakaj nad njo je vedno visela senca starke Smrti.